

ТАНИЛЦУУЛГА

Зохиогчийн эрхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн талаар

Зохиогчийн эрхийн салбарт гарч буй өөрчлөлт шинэчлэлт нь технологийн хөгжил дэвшилтэй шууд хамааралтай бөгөөд технологи хөгжихийн хэрээр бүтээлийн төрөл улам олширч, шинэ нэр томьёо, ойлголтууд бий болж, нөгөө талаас бүтээлийг илүү хямд, хялбар аргаар хувилан олшруулж, зохиогчийн эрхийн зөрчил нэмэгдэх болсон нь энэ хуулийн зохицуулалтыг цаг үеэ даган улам нарийн, боловсронгуй болгох шаардлагыг бий болгож байдаг.

Монгол Улсын Их Хурал анх 1993 онд Зохиогчийн эрхийн тухай хуулийг баталсан бөгөөд зохиогчийн эрхийн олон улсын гэрээ, конвенц болон нийгэм, эдийн засгийн харилцааны шинэчлэлтэй уялдуулан 2006 онд Зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийн тухай хууль болгон шинэчлэн найруулсан байна.

Гэвч хуулийг хэрэгжүүлэх явцад оюуны бүтээлийг зохиогч, эрх эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүй ашиглах, хуулбарлах, хууль бусаар орлого олох явдал эрс өсөн нэмэгдэж, зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, цахим болон харилцаа холбооны бусад сүлжээ, өргөн нэвтрүүлэг, олон суваг дамжуулагч, дуу хөгжим, дуу авиа бүхий дүрст бүтээлийн эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгох, зохиогч, эрх эзэмшигчийн эрхийг төлөөлөн хэрэгжүүлэх хамтын удирдлагын байгууллагын эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, зохиогчийн эрхийн зөвшөөрөл шаардагдахгүй байх онцгой нөхцөлийг нарийвчлан тодорхойлох шаардлага үүсээд байна.

Өөрийн орны онцлог, зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийн хамгаалалтын олон улсын гэрээ, конвенц, Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагаас гаргасан заавар, зөвлөмж болон бусад улс орны нийтлэг зохицуулалт, чиг хандлагыг харгалзан хуулийн төсөлд доор дурдсан шинэлэг зохицуулалтыг тусгалаа.Үүнд:

1.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолтод компьютерийн програм, мэдээллийн сан, бүтээл, хамаарах эрх эзэмшигч, өргөн нэвтрүүлгийн байгууллага, олон суваг дамжуулагч, дуу авиа бүхий дүрст бүтээлийн продюсер, эшлэл, нийтэд дамжуулах, нэгэн зэрэг дамжуулах, нийтэд тоглох, нийтэд дэлгэж үзүүлэх, нийтийн хүртээл болгох, түрээслэх гэх мэт нэр томьёоны тодорхойлолтыг нэмж, зарим нэр томьёог өөрчлөн найруулсан.

2.Зохиогчийн эрхийн хамгаалалтын хугацааны хувьд гэрэл зураг болон хавсарга уран бүтээлийг ашиглах онцгой эрх нь уг бүтээлийг туурвисан өдрөөс эхлэн 25 жилийн хугацаанд, кино урлагийн болон дуу авиа бүхий дүрст бүтээл ашиглах онцгой эрх нь бүтээлийг анх нийтэлсний дараа жилийн 1 дүгээр сарын 1-нээс эхлэн 50 жилийн хугацаанд, бүтээл ашиглах онцгой эрхийг гэрээгээр хуулийн этгээдэд шилжүүлэх тохиолдолд бүтээл ашиглах онцгой эрх нь бүтээл нийтлэгдсний дараа жилийн 1 дүгээр сарын 1-нээс эхлэн 50 жилийн хугацаанд тус тус хамгаалагдахаар тусгасан.

3.Зарим бүтээлийн зохиогчийн эрхийн онцлогийг дэлгэрэнгүй тусгасан. Үүнд үүсмэл бүтээл, албан үүргийн дагуу туурвисан бүтээл, кино урлагийн болон дуу авиа бүхий дүрст бүтээл, компьютерийн програм, мэдээллийн сан, дүрслэх урлагийн бүтээл, архитектурын бүтээлийн зохиогчийн эрхийг нарийвчлан тодорхойлсон.

4.Бүтээл ашиглах онцгой эрхийг шилжүүлэх, эсхүл бүтээл ашиглах онцгой эрхийг лиценз олгох замаар бусдад бүтээл ашиглуулах үндсэн арга хэлбэрийг тодорхойлсон. Түүнчлэн бүтээл ашиглах эрх шилжүүлэх гэрээ болон лицензийн гэрээний үндсэн нөхцөлийг нарийвчлан тусгасан.

5.Зохиогчийн эрхийн зөвшөөрөл шаардагдахгүй байх онцгой нөхцөлийг буюу бүтээлийг зохиогч, зохиогчийн эрх эзэмшигчийн зүй ёсны ашиглалттай зөрчилдөхгүйгээр, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндөлгүйгээр бүтээлийг төлбөргүйгээр болон зөвшөөрөлгүйгээр ашиглах тохиолдлуудыг нарийвчлан тодорхойлсон. Түүнчлэн бүтээлийг төлбөргүйгээр болон зөвшөөрөлгүйгээр ашиглах “шударга ашиглалт”-ын нөхцөлийг тодорхойлсон.

6.Дүрслэх урлагийн бүтээлтэй холбоотой зохицуулалт тодорхой бус учраас эрх эзэмшигч, зохиогчид багагүй хохирол учирч байгааг зохицуулж, дүрслэх урлагийн бүтээлийг дахин борлуулалтын үнийн дүнгээс зохиогчид тодорхой хувийг төлдөг байх зохицуулалтыг нэмж тусгасан.

7.Хэвлэн нийтлэгдсэн бүтээлийг хараагүй, сонсголгүй, харааны, эсхүл сонсголын бэрхшээлтэй, эсхүл хэвлэмэл бүтээл унших бэрхшээлтэй хүмүүст зориулан тэдний хүртэж болох хэлбэрт шилжүүлэн хуулбарлах, хуулбарыг хил дамнуулан солилцох, нийтэд түгээх болон нийтийн хүртээл болгоход зохиогчийн эрхийг хязгаарлахтай холбоотой зохицуулалтыг нэмж тусгасан.

8.Цахим орчноос гадна харилцаа холбооны бусад сүлжээнд зохиогчийн эрхийг хамгаалах, бүтээлийг зохиогчийн эрх эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүйгээр ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх технологийн хамгаалалтын арга хэмжээний талаар нэмж тусгасан.

9.Бүтээл ашиглалтын тарифыг хянаж батлах, бүтээл ашиглах, төлбөр төлөх, хуваарилахтай холбоотой гомдлыг урьдчилан шийдвэрлэх, маргаан бүхий талуудыг эвлэрүүлэн зуучлах чиг үүрэг бүхий Зохиогчийн эрхийн зөвлөлийг байгуулах эрх зүйн үндэслэлийг тодорхойлсон.

10.Зохиогч, эрх эзэмшигчдийн эрхээ төлөөлүүлэн хэрэгжүүлэх, хамгаалуулах үндсэн хэлбэр болох хамтын удирдлагын байгууллагын эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгосон. Тодруулбал хамтын удирдлагын байгууллагад тавих шаардлага, бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаандаа ил тод, шуурхай байдал болон үнэн зөв, бодит мэдээллийг хангаж ажиллах эрх зүйн орчныг бий болгож, уг харилцаанд оролцогчдын эрх, ашиг сонирхлыг тэнцвэртэй хангах боломжийг бүрдүүлсэн.

11.Зохиогч, зохиогчийн эрх эзэмшигч хүсвэл бүтээл болон бүтээл ашиглах онцгой эрхийг шилжүүлэх гэрээ, хэлцлийг оюуны өмчийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад сайн дурын үндсэн дээр бүртгүүлэх, бүртгэл хийх журмыг оюуны өмчийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлахаар заасан.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан хуулийн төслийг боловсруулах ажлын үе шатын дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээ, зардлын тооцоо, хамтын удирдлагын байгууллагын эрх зүйн статус, зохион байгуулалтын хэлбэр, үйл ажиллагаа, түүнд тавих хяналтын талаар харьцуулсан судалгааг тус тус хийлгэж, хуулийн төсөлд саналыг тусгасан.

Хуулийн төсөлд Засгийн газрын гишүүд, холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, судлаачдаас санал авч, холбогдох саналыг тусгасан.

Түүнчлэн хуулийн төслийг Оюуны өмчийн тухай хуулийн үзэл баримтлал, зохицуулалтад нийцүүлэн боловсруулж, хамаарах олон улсын гэрээ, конвенцид нийцэж байгаа эсэх талаар Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагын Олон улсын товчооноос урьдчилсан саналыг авч, хуулийн төсөлд саналыг тусгасан болно.

Оюуны өмчийн газартай хамтран 2019 оны 05 дугаар сарын 03, 2019 оны 06 дугаар сарын 14-ний өдрүүдэд зохиогч, уран бүтээлч, хамтын удирдлагын байгууллагын төлөөлөл, оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчид, хуульчид, их сургуулиудын багш, төлөөллүүдийн дунд Зохиогчийн эрхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Патентын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Барааны тэмдэг, газрын зүйн заалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудын төслийг танилцуулж, олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан.

Тус хуулийн төслийг 2019 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн бөгөөд 2019 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хууль, 2020 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдөр Оюуны өмчийн тухай хууль батлагдсан тул хуулийн төслийг эдгээр хуульд нийцүүлэн дахин боловсрууллаа.

Тус хуулийг шинэчлэн найруулахдаа олон улсын жишгийг дагаж тус хуулийн нэрийг Зохиогчийн эрхийн тухай хууль болгож өөрчилсөн бөгөөд хуулийн үйлчлэх хүрээг хумихгүйгээр буюу хамаарах эрхэд холбогдох зохицуулалтуудыг орхигдуулахгүйгээр хуулийн төсөлд тусгасан.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР